כיתה י' | תנ"ך | שיעור 4 מתוך 9 | 45 דק' | שמות לה, א-לה

ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

ויקהל: שבת, נדבת לב ובצלאל

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את פתיחת מלאכת המשכן: אזהרת השבת, קריאת הנדבה, תגובת העם ומינוי בצלאל ואהליאב (לה, א-לה)
- התלמידים יסבירו את הסמיכות בין שבת למשכן לפי רש"י, ויכירו את מחלוקת רש"י והרמב"ן על סדר האירועים (עגל ומשכן)
- התלמידים ידונו במושג "נדבת לב" ובשותפות של כל העם, נשים ואנשים, נשיאים ובעלי מלאכה

❓ השאלה הגדולה של השיעור

למה פותח משה את מלאכת המשכן דווקא בשבת: "שֵׁשֶׁת יָמִים, תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה"?

משה מקהיל את כל העם, ולפני שהוא מבקש זהב ובעלי מלאכה הוא מזכיר: "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן, לַה'" ו"לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ, בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם, בְּיוֹם, הַשַּׁבָּת" (לה, ב-ג).

🧪 פתיחה

שואלים: "פרויקט התנדבות חשוב מאוד, והזמן קצר. האם מותר לעבוד עליו גם ביום המנוחה?" נותנים דקה לדעות. אחרי הדיון: בפרק לה התורה עונה על השאלה הזאת עוד לפני שהבנייה מתחילה.

📖 הסבר למורה

שבת לפני משכן (א-ג): "וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה, אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כמעט מילה במילה כמו "וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן" בחטא העגל: התקהלות שהובילה לעגל מתוקנת בהתקהלות לבניית המשכן. הדבר הראשון הוא שבת, ורש"י מסביר: "הִקְדִּים לָהֶם אַזְהָרַת שַׁבָּת לְצִוּוּי מְלָאכֶת הַמִּשְׁכָּן, לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת". קדושת הזמן קודמת לקדושת המקום.

הנדבה (ד-כט): "קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, לַה', כֹּל נְדִיב לִבּוֹ, יְבִיאָהּ". התגובה מתוארת בהרחבה: "וַיָּבֹאוּ, כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ; וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ"; "וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים, עַל־הַנָּשִׁים"; הנשים טוות בחוכמה, ו"טָווּ, אֶת־הָעִזִּים"; "וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ--אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם". הסיכום: "כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה, אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם אֹתָם". המילה "לב" חוזרת שוב ושוב: המשכן נבנה מרצון, לא ממס.

בצלאל ואהליאב (ל-לה): "רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם, בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר, לְמַטֵּה יְהוּדָה", ו"וַיְמַלֵּא אֹתוֹ, רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּבְכָל־מְלָאכָה". לצדו "וְאָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן", ושניהם גם מלמדים: "וּלְהוֹרֹת, נָתַן בְּלִבּוֹ". **שאלת הסדר**: לפי רש"י (לא, יח) "מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל קֹדֶם לְצִוּוּי מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים הָיָה", כלומר המשכן הוא תשובה לחטא. לפי הרמב"ן (לה, א) משה מצווה עכשיו את מה "אֲשֶׁר נִצְטַוָּה בּוֹ מִתְּחִלָּה קֹדֶם שֶׁבוֹר הַלּוּחוֹת": המשכן תוכנן מראש, והחטא רק עיכב אותו.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

שמות פרק לה, פסוקים א-יט

(א) וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה, אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: אֵלֶּה, הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר־צִוָּה ה', לַעֲשֹׂת אֹתָם.

(ב) שֵׁשֶׁת יָמִים, תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן, לַה'; כָּל־הָעֹשֶׂה בוֹ מְלָאכָה, יוּמָת.

(ג) לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ, בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם, בְּיוֹם, הַשַּׁבָּת.

(ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: זֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לֵאמֹר.

(ה) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה, לַה', כֹּל נְדִיב לִבּוֹ, יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת ה': זָהָב וָכֶסֶף, וּנְחֹשֶׁת.

(ו) וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ וְעִזִּים.

(ז) וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים, וַעֲצֵי שִׁטִּים.

(ח) וְשֶׁמֶן, לַמָּאוֹר; וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים.

(ט) וְאַבְנֵי־שֹׁהַם--וְאַבְנֵי, מִלֻּאִים: לָאֵפוֹד, וְלַחֹשֶׁן.

(י) וְכָל־חֲכַם־לֵב, בָּכֶם, יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ, אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה ה'.

(יא) אֶת־הַמִּשְׁכָּן--אֶת־אָהֳלוֹ, וְאֶת־מִכְסֵהוּ; אֶת־קְרָסָיו, וְאֶת־קְרָשָׁיו, אֶת־בְּרִיחוֹ, אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו.

(יב) אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו, אֶת־הַכַּפֹּרֶת; וְאֵת, פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ.

(יג) אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו, וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו; וְאֵת, לֶחֶם הַפָּנִים.

(יד) וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ, וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ; וְאֵת, שֶׁמֶן הַמָּאוֹר.

(טו) וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת, וְאֶת־בַּדָּיו, וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְאֵת קְטֹרֶת הַסַּמִּים; וְאֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח, לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן.

(טז) אֵת מִזְבַּח הָעֹלָה, וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ, אֶת־בַּדָּיו, וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו; אֶת־הַכִּיֹּר, וְאֶת־כַּנּוֹ.

(יז) אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר, אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ; וְאֵת, מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר.

(יח) אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר, וְאֶת־מֵיתְרֵיהֶם.

(יט) אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד, לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ: אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן.

שמות פרק לה, פסוקים כ-לה

(כ) וַיֵּצְאוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה.

(כא) וַיָּבֹאוּ, כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ; וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ, הֵבִיאוּ אֶת־תְּרוּמַת ה' לִמְלֶאכֶת אֹהֶל מוֹעֵד וּלְכָל־עֲבֹדָתוֹ, וּלְבִגְדֵי, הַקֹּדֶשׁ.

(כב) וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים, עַל־הַנָּשִׁים; כֹּל נְדִיב לֵב, הֵבִיאוּ חָח וָנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל־כְּלִי זָהָב, וְכָל־אִישׁ, אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַה'.

(כג) וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר־נִמְצָא אִתּוֹ, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי--וְשֵׁשׁ וְעִזִּים; וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים, הֵבִיאוּ.

(כד) כָּל־מֵרִים, תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת, הֵבִיאוּ, אֵת תְּרוּמַת ה'; וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים, לְכָל־מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה--הֵבִיאוּ.

(כה) וְכָל־אִשָּׁה חַכְמַת־לֵב, בְּיָדֶיהָ טָווּ; וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה, אֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן, אֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי, וְאֶת־הַשֵּׁשׁ.

(כו) וְכָל־הַנָּשִׁים--אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֹתָנָה, בְּחָכְמָה: טָווּ, אֶת־הָעִזִּים.

(כז) וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ--אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם, וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים: לָאֵפוֹד, וְלַחֹשֶׁן.

(כח) וְאֶת־הַבֹּשֶׂם, וְאֶת־הַשָּׁמֶן: לְמָאוֹר--וּלְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים.

(כט) כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה, אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם אֹתָם, לְהָבִיא לְכָל־הַמְּלָאכָה, אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד־מֹשֶׁה--הֵבִיאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל נְדָבָה, לַה'.

(ל) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם, בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר, לְמַטֵּה יְהוּדָה.

(לא) וַיְמַלֵּא אֹתוֹ, רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּבְכָל־מְלָאכָה.

(לב) וְלַחְשֹׁב, מַחֲשָׁבֹת--לַעֲשֹׂת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף, וּבַנְּחֹשֶׁת.

(לג) וּבַחֲרֹשֶׁת אֶבֶן לְמַלֹּאת, וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ; לַעֲשׂוֹת, בְּכָל־מְלֶאכֶת מַחֲשָׁבֶת.

(לד) וּלְהוֹרֹת, נָתַן בְּלִבּוֹ: הוּא, וְאָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן.

(לה) מִלֵּא אֹתָם חָכְמַת־לֵב, לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלֶאכֶת חָרָשׁ וְחֹשֵׁב, וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ, וְאֹרֵג; עֹשֵׂי, כָּל־מְלָאכָה, וְחֹשְׁבֵי, מַחֲשָׁבֹת.

שם ה' מובא בכתיב ה'. הפסוקים המלאים בקישורים למטה.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "שֵׁשֶׁת יָמִים, תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ" (שמות לה, ב)

💭 **מפרשים:** רש"י: "הִקְדִּים לָהֶם אַזְהָרַת שַׁבָּת לְצִוּוּי מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן, לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת". (מכאן למדו חז"ל שאבות המלאכות האסורות בשבת הן המלאכות שהיו במשכן.)

📜 **כתוב:** "וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ--אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם" (שמות לה, כז)

💭 **מפרשים:** רש"י: הנשיאים אמרו "יִתְנַדְּבוּ צִבּוּר מַה שֶּׁמִּתְנַדְּבִין, וּמַה שֶּׁמְּחַסְּרִים, אָנוּ מַשְׁלִימִין אוֹתוֹ", אבל הציבור השלים הכול. במדרש שם הם נענשו על העיכוב: המילה "והנשאם" כתובה חסר.

📜 **כתוב:** "וַיָּבֹאוּ, כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ" (שמות לה, כא)

💭 **מפרשים:** רמב"ן: אלה בעלי המלאכה, כי "לֹא הָיָה בָּהֶם שֶׁלָּמַד אֶת הַמְּלָאכוֹת הָאֵלֶּה מִמְּלַמֵּד", אבל לבם נשא אותם לגשת ולומר "אֲנִי אֶעֱשֶׂה". נדבת לב היא גם אומץ להתנדב בכישרון.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: התנדבות ביום המנוחה (4 דקות)
2. קריאה: לה, א-ג, "ויקהל" מול "ויקהל העם", ורש"י על שבת (9 דקות)
3. חברותא: מי הביא ומה? טבלת המתנדבים (כ-כט) עם רש"י ורמב"ן (12 דקות)
4. בצלאל ואהליאב (ל-לה) (7 דקות)
5. מחלוקת רש"י והרמב"ן: עגל ומשכן, מה קדם? (8 דקות)
6. דיון וכרטיס יציאה (5 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה ציווה משה בעניין השבת לפני המשכן (לה, א-ג)?
2. מי הביאו נדבות, ומה הביא כל אחד (לה, כ-כט)?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. מה הקשר בין "ויקהל משה" (לה, א) ל"ויקהל העם על אהרן" (לב, א)?
2. הציגו את מחלוקת רש"י והרמב"ן על סדר העגל והמשכן. מה משמעות כל שיטה?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם עדיף מוסד שנבנה מנדבות לב או ממס קבוע? נמקו.
2. אהליאב משבט דן "מִן הַיְרוּדִין שֶׁבַּשְּׁבָטִים" עובד לצד בצלאל משבט יהודה. מה המסר לחברה של היום?

🏁 סיכום השיעור

פרק לה פותח את בניית המשכן בשלושה יסודות: השבת (קדושת הזמן) קודמת לבנייה; המשכן נבנה מ"נדבת לב" של כל העם, אנשים ונשים; ובראש המלאכה עומדים בעלי חוכמה, בצלאל משבט יהודה ואהליאב משבט דן. ההתקהלות שהולידה את העגל הופכת להתקהלות שבונה בית לשכינה.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

כל תלמיד כותב: "דבר אחד שהייתי מביא למשכן של הכיתה שלנו (כישרון, זמן, חפץ): _____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: מילת המפתח "לב" (נדיב לב, נשאו לבו, חכם לב) – לספור ולמפות בפרק.
- השוואה: "ויקהל" בפרק לב מול "ויקהל" בפרק לה: מה מבדיל בין קהל שהורס לקהל שבונה?
- שבת כערך תרבותי וחברתי: מנוחה שקודמת אפילו לפרויקט החשוב ביותר.
- שוויון ושותפות: נשים, נשיאים, בעלי מלאכה ושבטים "ירודים" לצד שבטים "גדולים".

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- רש"י (לה, ב): "לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת"; ל"ט אבות מלאכה נלמדות ממלאכות המשכן.
- מחלוקת רש"י (לא, יח) "אֵין מֻקְדָּם וּמְאֻחָר בַּתּוֹרָה" והרמב"ן (לה, א): המשכן ככפרה על העגל או כתוכנית מקורית.
- רש"י (לה, כז) על הנשיאים: "יִתְנַדְּבוּ צְבוּר מַה שֶּׁמִּתְנַדְּבִין": זריזות במצוות ולא דחייה.
- מידות: רש"י (לה, לד) על אהליאב: "וְלֹא נִכַּר שׁוֹעַ לִפְנֵי דָל"; ענווה וכבוד לכל אדם.

💡 הערות למורה

הדיון בשבת יכול להתחבר לשיעורי הלכה על ל"ט מלאכות. במחלוקת רש"י והרמב"ן אין צורך להכריע: כדאי להציג את השאלה "האם המשכן הוא תוכנית א' או תוכנית ב'?" ולתת לתלמידים לבחור ולנמק. למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

שבת לפני משכן, "ויקהל" מול "ויקהל", טבלת המתנדבים, בצלאל ואהליאב, מחלוקת רש"י והרמב"ן, שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- שמות לה (מכון ממרא)
- רש"י על שמות לה, ב (ספריא)
- רש"י על שמות לה, כז (ספריא)
- רש"י על שמות לה, לד (ספריא)
- רמב"ן על שמות לה, א (ספריא)
- רמב"ן על שמות לה, כא (ספריא)
- רש"י על שמות לא, יח (ספריא)

מחוון: ויקהל: שבת, נדבת לב ובצלאל

1. "שֵׁשֶׁת יָמִים, תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ" ו"לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ, בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם". רש"י: "לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת": גם בניית המשכן נעצרת בשבת.
2. אותו פועל "ויקהל": בפרק לב הקהל התאסף ודרש עגל, ובפרק לה הקהל נאסף לבנות משכן. האנרגיה של הקהל מתועלת מחטא לתיקון.
3. האנשים והנשים: "חָח וָנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל־כְּלִי זָהָב" (כב). הנשים: טוו תכלת, ארגמן ושש, ו"טָווּ, אֶת־הָעִזִּים" (כה-כו). הנשיאים: "אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם, וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים" (כז) ואת הבשמים והשמן (כח). בעלי המלאכה: "כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ" (כא).
4. רש"י: הנשיאים אמרו "וּמַה שֶּׁמְּחַסְּרִים, אָנוּ מַשְׁלִימִין אוֹתוֹ", אבל הציבור הביא הכול, ונשאר להם רק מעט. כוונה טובה, אבל עיכוב; דעה אישית מנומקת.
5. בצלאל: "וַיְמַלֵּא אֹתוֹ, רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת", ושניהם גם מלמדים אחרים: "וּלְהוֹרֹת, נָתַן בְּלִבּוֹ". רש"י: אהליאב "מִן הַיְרוּדִין שֶׁבַּשְּׁבָטִים", וה' השווה אותו לבצלאל, "וְלֹא נִכַּר שׁוֹעַ לִפְנֵי דָל".
6. רש"י: "מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל קֹדֶם לְצִוּוּי מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים הָיָה": המשכן כתיקון וכפרה. רמב"ן: משה מצווה כעת "בְּכָל מַה שֶׁנִּצְטַוָּה מִתְּחִלָּה": המשכן היה התוכנית המקורית, שכינה בתוך העם, והעגל רק עיכב אותה.
7. א. רש"י: הקדמת השבת באה "לוֹמַר שֶׁאֵינוֹ דוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת" (6). ב. "כֹּל נְדִיב לִבּוֹ, יְבִיאֻהָ"; "וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים, עַל־הַנָּשִׁים"; "כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה, אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם אֹתָם"; הנשיאים ובעלי המלאכה (שלוש ראיות × 3). ג. לפי רש"י המשכן הוא תשובה וכפרה, סימן לסליחה; לפי הרמב"ן הוא מטרה בפני עצמה, המשך של מעמד הר סיני והשראת שכינה (5).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ופרשנים נוספים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.